

25. MOLONEY, Francis J.: „*The Vocation of the Disciples in the Gospel of Mark.*” Salesianum 43. 1981, 487–516.
26. SCHMAHL, Günther: „*Die Berufung der Zwölf im Markusevangelium.*” Trierer Theologische Zeitschrift 81. 1972. 203–213.
27. SCHMITHALS, Walter: *Das Evangelium nach Markus, 2/1 Kapitel 1–9,1.* Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum Neuen Testament. Gütersloh: Gütersloher Verlaghaus Gerd Mohn, und Würzburg: Echter Verlag, 1979.
28. SCHULZ, Anselm: *Nachfolgen und Nachahmen: Studien über das Verhältnis der neutestamentlichen Jüngerschaft zur urchristlichen Vorbildethik,* Studien zum Alten und Neuen Testament 6. München: Kösel, 1962.
29. SCHWEIZER, Eduard: *Lordship and Discipleship.* London: SCM Press Ltd, 1960.
30. SCHWEIZER, Eduard: *Matthäus und seine Gemeinde,* SBS 71. Stuttgart: KBW Verlag, 1974.
31. SENIOR, Donald & Carroll STUHLMEYER: *The Biblical Foundations for Mission.* London: SCM Press Ltd, 1983.
32. STOCK, Augustine: *Call to Discipleship: A Literary Study of Mark's Gospel.* Good News Studies 1. Dublin: Veritas Publications, 1982.
33. SUGGIT, John N.: „*Exegesis and proclamation: Bartimaeus and Christian discipleship (Mark 10:46–52).*” Journal of Theology for Southern Africa 74. Mr 1991, 57–63.
34. THEISSEN, Gerd: „*Legitimation und Lebensunterhalt: ein Beitrag zur Soziologie urchristlicher Missionare.*” New Testament Studies 21. 1975, 192–221.
35. TYSON, Joseph B.: „*The Blindness of the Disciples in Mark.*” Journal of Biblical Literature 80. S 1961, 261–268.
36. VARGA Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár.* Budapest: Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992.
37. WEEDEN, Theodore J.: „*The Heresy that Necessitated Mark's Gospel.*” Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche 59. 1968, 145–158.
38. WEEDEN, Theodore J.: *Mark – Traditions in Conflict.* Philadelphia: Fortress Press, 1971.
39. WREDE, William: *Das Messiasgeheimnis in den Evangelien.* Göttingen, 1963<sup>2</sup>.

**Kálmán Csaba:**

## **Az elköteleződés teológiájának értelmezése, a keresztyén értékrendünk szerint a Heidelbergi Káté egyes kérdéseinek magyarázata alapján**

A protestáns világ tavaly ünnepelte a Reformáció 500. évfordulóját, ami alkalmat adott a ma élő protestáns egyházaknak arra, hogy újrágondolják a keresztyén alapértékekhez való viszonyulásukat. A reformáció 500. évfordulója alkalom volt a számvetésre, hogy megfogalmazzuk önmagunknak is: mit is jelent a reformáció? Mit jelent, jelenhetne ma Magyarországon, Európába és a világon, amit így hívunk: reformáció? Ennek a kérdéskörnek a tisztázását nemcsak a vallási szakemberek teológusok és az egyháztörténészek tartották fontosnak jelen korunkban, hanem a világi társaik, a közvéleményt formáló elemző és teremtő hatalmasságok is, hiszen tudjuk a XVI. században számos tényező indikálta a reformáció szükségszerűségét, amelyek nemcsak vallási okokra vezethetőek vissza, hanem társadalmi, politikai és gazdasági folyamatokra is.<sup>1</sup> A mai emberiség az állandó reformok világában él, ami ma újnak számít az holnapra elavulttá lesz. Ez a felgyorsult világ, ez a radikális kényszerhelyzet, hogy mindennap valami újat kell produkálni ahhoz, hogy aktuális, eladható és felkészült legyek, az állandó változtatási kényszer, az egyik oldalon valóban elképesztő eredményeket idézett elő, de a másik oldalon egyre inkább bizonytalanságot teremt az emberben és környezetében. Semmi nem biztos, ami ma igaz, annak az ellenkezője is kiderülhet holnapra, így ebből fakadóan az ember egyre kiszolgáltatottabb áldozatként értelmezhető a meglévő folyamatokban és világi rendszerekben. Az embernek szüksége van mérőföldkövekre ahhoz, hogy értel-

<sup>1</sup> Az 500. évforduló jelentőségét sem szabad csak szakrális szempontok szerint értékelni. Többek között ez indokolta azt a tényt, hogy Magyarország Kormánya 2013. október 29-én döntött a Reformáció Emlékbizottság létrehozásáról. „A reformáció jelentőségteljes kulturális és történelmi örökséget hordoz magában, miközben élteti az örökös megújulás gondolatát is.” Letöltés: <http://reformacio2017.hu/rolunk/>

mezni tudja önmagát és az ő által kialakított világot. A XVI. században a világ alakulásának a reformáció ilyen mérőföldkővé lett, meghatározta a középkor egyház történelmének alakulását, de nem csak vallási értelemben generált változásokat, hanem társadalmi, szociológiai és filozófia változásokat is előidézett az emberiség egyetemes történelmében<sup>2</sup>.

Vajon milyen hatást gyakorolhat egy XVI. századi eszme hagyatéka a mai kor emberére, társadalmára és egyházára stb. ez az izgalmas kérdése a ma élő utódoknak, nekünk. Legalább mi, az „örökösök”, önmagunkban és egymás között tisztázzuk le, mit jelent, hogyan értelmezhető ez a közös kincs, amit így nevezünk: reformáció.

A reformáció társadalomra kifejtett hatását nem lehet felekezeti, egyházi kérdésként értelmezni csupán, hiszen olyan változásokat indított el egész Európában, amelyek nélkül ennek a kontinensnek a jelenét nem is lehetne értelmezni. Az egyetemes reneszánsz pápaság korának hanyatlása, az egyház tekintélyelvűségének csökkenése, a nemzettudat, a nemzeti egyházak kialakulásának folyamata, teokratikus világszemlélet és demokratikus életgyakorlat (zsinat-presbiteri elv), később a felvilágosodás korában a feudális rendszer felbomlása, a szekularizáció intézményének kialakulása mind ide gyökerezethető. Az egyházi aspektus is legalább ilyen nagy ívű változásokat idézett elő, hiszen a hit, a spiritualitás közemberre vonatkozó személyes vonatkozását, felelősségét teremtette meg a Sola Fide. A Biblia, a liturgiák, az énekeskönyvek, a káték nemzeti nyelvekre történő fordítását és megalkotását idézte elő a Sola Scriptura elve. Az újjászületés, a keresztyén család, a felelős polgár, a keresztyén életgyakorlatot, a bizonyosátevő egyházképet, az evangélium éltet megújító erejét adta vissza a Sola Gratia és Solus Christus elvének újragondolása és megélése.

<sup>2</sup> 2018. január 18.-án ült össze a reformáció emlékbizottság, hogy kiértékelje a mögöttük lévő emlékévet. Ezen az ülésen jelen volt Orbán Viktor miniszterelnök, Kövér László házelnök és Balogh Zoltán miniszter úr is. A Miniszterelnöki Sajtóiroda az alábbi közleményt adta ki összegzőként: „A reformáció nem a vallási közösségek belső ügye. A reformáció olyan megújító erő, amely létfontosságú értékeket hozott létre, illetve erősített meg a magyar családok, települések, az ország és a Kárpát-medencei magyarság életében.”

Letöltés: <http://reformatus.hu/mutat/14637/>

Mik voltak azok a tényezők, amelyek ilyen sikerre vitték a reformáció ébredésének csodáját, amely valóban új világot teremtett, olyat, amiből ma is élünk hívők és hitetlenek egyaránt. Megtalálni azokat az analógiákat, keresztyén öazonosságokat, amelyek által ma is hatást tudunk gyakorolni világunkra, egyházunkra és önmagunkra. A választ sokan keresik mégis, véleményem szerint, fontos kihangsúlyozni azt, hogy a reformáció mozgalma alapvetően nem a közéleti, társadalmi és egyházi struktúrát átalakító, új világrendet teremtő szándékkal robbant be a XVI. század világába. Nem egy reform kísérlet volt csupán, amely akkor a politikai, az egyházi és a közéleti kontextus miatt 1517-ben végre sikeres fordulatot vett, hanem egy nagyon bölcs, alázatos és biblikus visszatekintés, az igei örökérvényű igazságok újrafogalmazása a személyes megújulás és az újjászületés által.<sup>3</sup>

Az előreformatori mozgalmak<sup>4</sup> Luther, Kálvin és többi reformátorok nem az egyéni karrierjüket kívánták megújítani, hanem elkötelezték magukat az Isten eredeti világrendje és értelmezése mellett, az apostoli kor evangéliumi szolgálata mellett és felvállalták az elköteleződésüket a rábízottak felé. Hol és hogyan lehet megtalálni a kontinuitását a XVI. század örökségének reformatori hagyatékát a XXI. században? Miként lehet értelmezni azt az üzenetet és azt az Istent, aki hitünk szerint a világ kezdetétől annak végéig, mindörökké ugyanaz marad, akiben a változásnak árnyéka sincsen?

Amennyiben erre a kérdésre a világ felé is hitelesen kommunikált és megélt válaszokat találunk és képviselünk, akkor Isten általunk is elindíthat egy világot, közösségeket és életeteket formáló új reformációt, amely az Ő kegyelme által időről időre megújítja, újáteremti az övét.

Claus Westermann „Az ószövetség teológiájának vázlata”<sup>5</sup> című munkájában a teremtésről, a Teremtőről, mint az élet mellett elköte-

<sup>3</sup> Gondoljunk itt Luther Márton felismerésére, amit a Római levél alapján megértett: „Az igaz ember, pedig hitből él.” Róma 1,17b.

<sup>4</sup> Természetesen ideértendőek az előreformátorok és mozgalmaik: Wald Péter (Franciaország), John Wycliff (Anglia), Husz János (Cseh), Girolamo Savonarola (Italia) stb.

<sup>5</sup> Claus Westermann: Az Ószövetség teológiájának vázlata, a Budapesti Református Teológia Akadémia, Budapest 1993, ISBN 963 04 3013 4 83. oldal

lezett Istenről beszél, akit úgy kell értelmezni, mint mindennek az eredőjét. Nem is lehet másként ő róla beszélni csak úgy, mint mindennek (létezésnek, tudatnak és világnak) alkotójáról: „Istenről beszélni azt jelenti, hogy az egészlől beszélni. Amikor az ember Istenhez kiált, arra gondol, aki mindent kezében tart; amikor az ember Istent dicsőíti, azt dicséri, aki az egész ember lét és gondolkodás korlátain túl mindent áttekint és az egésznek értelmét ismeri”<sup>6</sup>

Ennek az értelmezésnek alapján tekintsük át azt, a mi számunkra, mint kijelentés megadatott Isten által: „*A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi; a kinyilatkoztatott dolgok pedig a miénk és a mi fiainké mind örökké*” (5Móz 29,29). Véleményem szerint fontos tézise lehetne a mai kor egyházának, hogy Istennek nemcsak a múltban, hanem most is a jelenben a XXI. század kérdéseire is van elkötelezett üzenete, amelyet lehet értelmezni, megérteni és magunkra vonatkoztatni.

### Az Isten elköteleződésének teológiai értelmezése<sup>8</sup>:

1. Isten elköteleződése a teremtet világhoz és az emberhez, mint képmásához (creatio ex nihilo, imago Dei).
2. Isten elköteleződése az ő ígéreteihez, kegyelméhez és megváltásához (sola gratia, solus Christus).
3. Isten elköteleződése az ő választottai mellett az emberi közösség, mint bizonyosság tévő gyülekezet. (coetus electorum, communio sanctorum, Corpus Christi)

A megfogalmazott tézisek megértése nem csupán elvi teológiai válaszokat adhatnak nekünk, hanem jó reménységgel elvezethetnek

<sup>6</sup> Claus Westermann: Az Ószövetség teológiájának vázlata, a Budapesti Református Teológia Akadémia, Budapest 1993, ISBN 963 04 3013 4 83. oldal

<sup>7</sup> Szent Biblia, Magyar Bibliatársulat, Budapest 2011. ISBN 978 963 300 897 3

<sup>8</sup> Az elköteleződés teológiája alatt az alábbi teológiai fogalmakat értem: a teremtet (creatio ex nihilo), a gondviselést (providentia és gubernatio), azt a világot értem, amelyet Isten megtart a maga dicsősége miatt (theatrum Glorae Dei). Ebből ered Isten ígéreteinek, kegyelmi kiválasztásának (predestináció) és megváltásának (satis factio) ténye, amihez Ő hűségesen tartja magát mindörökké. Az emberi elköteleződés alatt: a megváltás személyes felismerése által született tudatos keresztyén válaszok alatt értem az egyház, a család és a házához való elköteleződést, mint Isten kegyelmi kiválasztásra adott emberi válaszokat.

minket azokhoz az örökérvényű igei igazságokhoz, amelyek eddig is meghatározták a keresztyén teológiai értelmezéseket és aktuálisak lehetnek modern korunknak is. A megértés érdekében a Heidelbergi Káté Apostoli Hitvallásra vonatkozó kérdéseit vizsgáljuk meg, - többek között Victor János magyarázata alapján - amelyek csokorba szedték az adott témában összegyűjtött igei, dogmatikai és etikai válaszokat.

#### 1. Isten elköteleződése a teremtet világhoz és az emberhez, mint képmásához

A Heidelbergi Káté 26. kérdés-felelete így hangzik: „*Mit hiszel e szavakkal: „Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtetjében”?*

A válasz: Azt, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus örökkévaló Atyja, aki a mennyet és földet minden benne lévővel semmiből teremtetete és örök tanácsa és gondviselése által mindezeket még most is fenntartja és igazgatja: az Ő Fiáért, Krisztusért, nekem Istenem és Atyám. Akire annyira rábízom magam, hogy semmit sem kételkedem a felől, hogy összes testi és lelki szükségeimről gondoskodik. Sőt javamra fogja fordítani mind azt a rosszat, amit e siralomvölgyben rám bocsát. Mert megteheti azt, mint mindenható Isten. És meg is akarja cselekedni, mint hűséges Atya.”<sup>9</sup>

Az Apostoli Hitvallás magyarázatában a Káté, az alábbi igazságot határozza meg: Az Atya értelmezése Jézus Krisztuson keresztül válhat érthetővé. Jézus a János evangéliumában ezt egyértelműsíti, mikor arról beszél a tanítványainak, hogyan lehet Istenhez, a mennyei hazába eljutni. Tamás kérdése Jézushoz, akár a mai kor emberének kérdése is lehet, sőt örökérvényű problematikája ez az Istent kereső embernek, hogyan lehet megtudni hol van Isten, és hogyan lehet hozzá eljutni? „*Monda néki Jézus: Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanem én általam*” (Jn 14,6).<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Heidelbergi Káté, Kálvin János Kiadó, Budapest 2008. ISBN 978 963 558 059 0 47. oldal

<sup>10</sup> Szent Biblia, Magyar Bibliatársulat, Budapest 2011. ISBN 978 963 300 897 3

Victor János ennek a kérdés-feleletnek a magyarázatában azt húzza alá:

„Aki figyelmesen olvassa a Káté teremtő Istenről szóló 26. feleletét, annak feltűnhet, hogy kétszer is említés történik benne Jézus Krisztusról. Mindjárt a felelet elején úgy van szó itt Istenről, mint a mi Urunk Jézus Krisztusnak örökkévaló Atyjáról, és a továbbiak során azt a hitvallást adja a Káté mindnyájunk ajkára, hogy ez az Isten az ő Fiáért, Jézus Krisztusért, nekem is Istenem és Atyám. Mit jelent ez? Nyilván nem-csak a megszokott keresztyén kifejezés mód vezet ebben a Kátét. Felesleges szólamokkal nem szokta ékesíteni előadásmódját. Valami komoly oka van arra, hogy Jézus Krisztust Istenteremtő munkájával kapcsolatban így emlegeti. De mi ez az ok? Miért nem halaszthatja a Jézus Krisztusról, az Isten Fiáról való hitvallást későbbre, amikor az Apostoli Hitvallásmásodik cikkelyével kapcsolatban úgyis az lesz a dolga, hogy ez alatt a cím alatt: A Fiú Istenről, elmondja a Jézus Krisztusban való hit hitvallását? Nem volna-e tisztább egész gondolatmenete, ha itt szigorúan megmaradna még az Atya Istenben és az Ő teremtőhatalmában való hit megvallásánál, és azután térne csak rá, mint ehhez hozzájáruló többlet, a Fiú Istenről szóló vallástételre, aki Jézus Krisztusban jelent meg számunkra?”<sup>11</sup>

Victor János magyarázata azért elgondolkoztató, mert a keresztyénség mai értelmezésének aktuális problémáira választ adhat nekünk.

- Honnan induljunk ki az Istenről szóló bizonyágtételünkkel mai világunkban?
- Hogyan értelmezzük e szekularizált és liberális világban Isten teremtő, fenntartó és embert megváltó munkáját?

A kérdésekre Victor János azt az egyértelmű választ adja, hogy mindent Jézus felől kell vizsgálni, még az Atya értelmezését, a teremtés csodáját, az ember létezését, a gondviselést és a megváltást is. Mit érne ennek a világnak az a bizonyágtétel önmagában, hogy Isten teremtő és mindenható, ha nem tennék rögtön hozzá, hogy az Isten

<sup>11</sup> <http://docplayer.hu/287423-A-heidelbergi-kate-1-85-kerdes-feleletenek-magyarazata.html> 75. oldal

Jézus Krisztusért mennyei Atyánk is. Nem véletlen, hogy a jézusi imában a megszólítás olyan gyermeki módon kezdődik, mert Isten elkötelezte magát az ember mellett, bármennyire felfoghatatlannak és értelmetlennek tűnik a mi számunkra. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy Isten bármitől és bárkitől függene, hiszen Isten mindenhatósága, szuverenitása nem függhet semmitől és senkitől. Azt azonban mindenképpen érdemes lenne végig gondolni, hogy a modern teológia oltárán nem áldoztuk-e fel, azt a legfontosabbat, ami megkülönböztet bennünket minden más vallástól, hogy a világ kialakulásának és fenntartásának értelmezése, az emberi lét értelme csakis Isten felől értelmezhető még pedig idézett jánosi ige alapján. Hiszen mindennek csak akkor van értelme, az életünknek, a hivatásunknak, a szaporodásunknak, az észnek és az értelemnek, ha a kanti igazság megvalósul: az Isten létezése, valósága a gyakorlati ész posztulátumává lesz.

Hans Küng az Apostoli Hitvallás magyarázatában<sup>12</sup> részletesen kitér arra, hogy az Isten személyének elfogadásához a kereső emberben két pólusnak kell működnie: az észnek és a szívnek, e kettő által alakulhat ki az: az értelmes bizalom. Ennek az aktusa az, amely felismerheti Istent és elfogadhatja őt, mint teremtő, fenntartó és megváltó személyes Úr.

Isten tehát elkötelezte magát e teremtet világ mellett, mikor eldöntötte e világ ne maradjon üres és kietlen, hanem életet teremt, embert formál és megvált önmagáért.

## 2. Isten elköteleződése az ő ígéreteihez, kegyelméhez és megváltásához

Istennek szava már az Ószövetségben úgy jelenik meg, hogy az mindig Isten cselekvő akaratával párosul és soha nem tér vissza dolgavégezetlenül. Ezt az alapvetést a zsoltáros így fogalmazza meg: „Mert az Úr ígéje igaz, mindenben hűségesen cselekszik” (Zsolt 33,4).<sup>13</sup>

<sup>12</sup> Hans Küng, Credo, KÓDEX nyomda Győr 1997. ISBN 963 550 204 4 20. oldal

<sup>13</sup> Szent Biblia, Magyar Bibliatársulat, Budapest 2011. ISBN 978 963 300 897 3

Westermann<sup>14</sup> ez ige kapcsán elmondja a kijelentés egy folyamat, amely a kijelentő által kezdődik, aminek mindig van látható, mérhető eredménye az ember életében. Így volt ez a teremtés, a szabadítás, az egyesek megszólítása alkalmával is, megszólal (teofánia) és cselekszik (epifánia). Ehhez a kimondott szóhoz Isten mindenkor mindenidőben ragaszkodik, úgy formálja ezt a világot és az eseményeket, hogy ez a kimondott szó valósággá legyen.

A Bibliában szereplő megszólítottak erről tesznek bizonyosságot és ennek a csodájából élnek a mindennapokban. Így válhat érthetővé, hogy Isten nemcsak a nagy alkalmak, hanem a hétköznapiak Istene is.

Gondoljunk a megszólított Ábrahámra, aki ezt a teofániát átélte és olyan hatással volt rá, hogy képes volt a maga és családja nyugalomát felszámolni és engedelmesen elindulni az Isten által kijelölt új cél felé, hogy a mindennapokban megélhesse az epifániát is. Méghozzá az emberi élet szürke hétköznapi kérdéseiben is, mint például vitája a testvérével vagy a gyermekvállalás kérdésében.

Gondoljunk Mózesre, akinek azt kellett elhinnie, hogy ellenséges országban, egy kétes szabadításban Isten választott eszközöként, engedelmeskednie kell egy számára ismeretlen Istennek, aki a világ legnagyobb és legerősebb birodalma ellen, egy bottal indítja el a szolgálat útján.

Gondoljunk Illésre és a prófétákra, akiknek sokszor nemcsak az ellenség ellen, hanem legtöbbször a sajátjaikkal szemben kellett komoly harcokat vívniuk, hogy elmondhassák a rájuk bízott üzenetet, természetesen abból kiindulva, hogy Isten kiválasztotta és megszólította őket, hogy küldöttei legyenek.

Westermann<sup>15</sup> még egy fontos kérdésre is rávilágít, az Isten kijelentésének alakulása az ember profán világában attól függ, hogy az ember milyen választ ad Isten kijelentésre. Ez a válasz az ember részéről mindig két szempont szerint vizsgálendő: *Az ember verbális válasza és az ember válasza a cselekedetei által.*

<sup>14</sup> Claus Westermann: Az Ószövetség teológiájának vázlata, a Budapesti Református Teológia Akadémia, Budapest 1993, ISBN 963 04 3013 4 21. oldal

<sup>15</sup> Claus Westermann: Az Ószövetség teológiájának vázlata, a Budapesti Református Teológia Akadémia, Budapest 1993, ISBN 963 04 3013 4 24. oldal

Erre a válasza az ember csak hit által képes és ezt reformáció fedezte fel újra, mikor Luther ki merte jelenteni a 95 tételében többek között, hogy az üdvösség nem megvásárolható érdem, hanem egyedül Jézus érdeméért, kegyelem által lehet üdvözülni hit által.

De mit is jelent az igaz és üdvözítő hit?

Izgalmas kérdéseket vett ez fel ma is, hiszen manapság ki merné azt kijelenteni, hogy az igaz hitet, az üdvözítő hitet az én egyházam és az én vallásom gyakorolja. Újra a vallások teljes keveredésében él az emberiség egésze, pluralista és politeista<sup>16</sup> társadalmakban él még a keresztyénség is, gondoljunk csak a magyarországi vallási kontextusra, az európai vallási és etnikai keveredésekre, feszültségekre. A Heidelbergi Káté 21. kérdés felelete így fogalmazza meg az igaz hit jelentését:

21. kérdés: *„Milyen az igazi hit?”*

Felelet: *Az igazi hit nemcsak oly bizonyos tudás vagy ismeret, mellyel fogva igaznak tartom azt, amit Isten az Ő Igéjében kijelentett nekünk, hanem erős bizalom is, melyet az Evangélium által gerjeszt szívemben a Szent Lélek, hogy nemcsak másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot és üdvösséget ajándékozz Isten ingyen kegyelemből, egyedül Krisztus érdeméért.*<sup>17</sup>

A Káté három fontos dolgot emel ki dogmatikánk szerint: biztos ismeret (certa notia), igaznak tartás (assensus) és szívbeli bizodalom (fidutia). Victor János kettőt magyaráz meg részletesen, ami számunkra fontos lehet jelen korunkban: az ismeret és a bizalom.

*„a hit ismereti elemével foglalkozzunk, emeljük ki, hogy a Káté szövegében ez a szó: bizonyos, hangsúlyosnak értendő. Ha hangsúlytalan volna, azt jelentené: egy bizonyos valamilyen fajta ismeret is szükséges. Hiszen a Káté egészen pontosan megmondja a továbbiakban – mindjárt rá is térünk – milyen ismeretről beszél. De erről az ismeretről azt állítja az elébe tett jelzővel, hogy nem tapogatózó, nem kétségeskedő,*

<sup>16</sup> Tavaly egy ifjúsági táborban merült fel kérdésként: az iszlám istene ugyanaz, az isten, mint ami a keresztyéné? Így derült ki számomra, hogy fontos magát a keresztyénség Istent is megismertetni az emberekkel, mert nem evidencia, hogy tudják és ismerik azt, akiről mi beszélünk.

<sup>17</sup> Heidelbergi Káté, Kálvin János kiadó, Budapest 2008. ISBN 978 963 558 059 0 47. oldal

*nem olyan, hogy talán így van, sőt bizonyára így van, de utóvégre ki tudja, csakugyan így van-e, hanem szilárd és határozott. Megtámadhatják persze kételyek is. Csak annyiban lehetőség maradhat hit a hit, amennyiben fölébe tud kerekedni az ilyen kételyeknek*<sup>18</sup>

Mindenképpen kiemelendő, hogy ez a hit nem hiszékenységre épül, nem változó értékekre, nem egy változó szeszélyes sorsra, hanem egy szikla szilárd kijelentésre, amely a mai világban sokkal inkább hiánycikként értelmezhető, mint reformátor eleink idejében. Multikulturális, virtuális, változó világ, amely kétségbeesetten keresi a biztos ismereteket, amiben bízhat, amire építhet, hiszen bizalomválságos korban él, az emberiség és eltűntek az abszolút tekintélyek a közéletből, a nem változó igazat mondó, hiteles üzenetek. Az evangélium Isten szeretetének elkötelezett igazsága, megélt valósága, amely kiutat mutathatna sokaknak. Ez a hívők seregének egyetemes küldetése és feladata és ennek a szolgálatnak e fénylő, e világ fölé emelő erejét veszítettük el, ki tudja hol és mikor... A megújulás titka a nem elvi teológia megújításának útján keresendő, hanem a közélet formálásában, a gyakorlati teológia újraértelmezésében, az igehirdetés „boldonságában”, a keresztyén életgyakorlat megélésében, az Isten kijelentő szavára megélt válaszainkban.

Török István<sup>19</sup> etikájának első részében, mikor a keresztyén erkölcs kérdéséről beszél, akkor újszövetségi textussal mutat rá ugyanerre az igazságra. Péter püünkösdi prédikációjának első mondatát idézi: „Halljátok meg e beszédek...” (ApCsel 2,14)<sup>20</sup>. Tudjuk, hogy ennek a prédikációnak milyen hatása volt a gyülekezetre, a hallgatóságra nézve, de mindez semmit nem ért volna, ha az emberek válasza nem párosult volna ehhez: „Mit cselekedjünk atyámfiai férfiak?” (ApCsel 2,37)<sup>21</sup>. A választ ismerjük: 3000 ezer férfi megkeresztelkedett és megszületett az egyház, a gyülekezet, a hívők közössége, összhangba került az Isten megszólítása elköteleződése az ember felé, az evangélium meghirdetése és az ember önmagát elkötelező cselekvő válasza.

<sup>18</sup> <http://docplayer.hu/287423-A-heidelbergi-kate-1-85-kerdes-feleletenek-magyarazata.html> 64. oldal

<sup>19</sup> Török István: Etika Kolozsvár, 1997. 13. oldal

<sup>20</sup> Szent Biblia, Magyar Bibliatársulat, Budapest 2011. ISBN 978 963 300 897 3

<sup>21</sup> Szent Biblia, Magyar Bibliatársulat, Budapest 2011. ISBN 978 963 300 897 3

Így válhat valóra az, amit megtérésnek, újjászületésnek nevezhetünk, amire ma is egyedül Isten Szentlelke képes, ami felragyogott 1517-ben is és reméljük egyszer a mi nemzedékünket is megújítja majd, hogy a XXI. század keresztyénsége Európában megint a keresztyén értékrend szerint élje az életét. Hiszen a keresztyén etika szerint a teremtet világ és az embernek életre hívása - Isten szándéka szerint - nem öncélú akció volt csupán. A keresztyén etika szerint Isten dicséretéhez hozzá tartozik az „teremtési rendek”<sup>22</sup> megismerése és annak megtartása és gyakorlása mindenkor minden időben.

### 3. Isten elköteleződése az ő választottai mellett az emberi közösség, mint bizonyosság tévő gyülekezet

Ennek megértése miatt mindképpen tisztázandónak tartom azt a mai korunkban, hogy mit értünk egyház alatt, hiszen visszatérő kérdése volt ez az apostoli kornak, a középkor reformációi mozgalmainak és jelen korunknak is.

Mit értünk egyházi közösség alatt? Természetesen a dogmatikai válaszokat szem előtt tartva, fontos lenne definiálni önmagunknak is, hogy mit értünk ma az egyház fogalma alatt. Egy vallási nézeteket valló emberek közösségét, a jelenlévő egyházi struktúrát - minden felekezet sajátos felépítését beleértve -, az állami törvények által bejegyzett egyházakat, azokat, akik imaházakat és templomokat tartanak fenn szakrális célokkal?

Mert az Isten, akár az Ószövetséget vagy az Újszövetséget vizsgáljuk, kiválasztotta és összegyűjtötte az övéit azzal a céllal, hogy élő közösséget alkosson velük. Az apostoli korban, a középkorban és jelenkorunkban sem képzelhető el, úgy az egyház, mint egy történelmi emlékhely, mint egy egyesület, ahol jó szándékú emberek összegyűlnek és csinálnak valamit.

A dogmatika szerint az egyház a kiválasztottak közössége (coetus electorum), a szentek közössége (communio sanctorum) és a Jézus teste (Corpus Christi). Mindhárom egyértelműen arra mutat, hogy hit megvallása és gyakorlása nem válhat egyes emberek öncélú

<sup>22</sup> Török István: Etika Kolozsvár, 1997. 111. oldal

attrakciójává. A hit értelme a megszólított emberekben is csak akkor tölti be az Istentől rendelt szerepét, ha kollektivizálódik. Az ószövetségi teológia egyértelműsíti ezt a kultusz, a hitgyakorlás együttes megélése által. Az Újszövetség sem mond ellent ennek, még akkor sem, ha Jézus folyamatosan hangsúlyozza és gyakorolja a személyes bensőséges meditatív kapcsolatot az Atyával, hiszen minden prédikációja, tanítása és gyógyítása közösséghez köthető és kapcsolható. Még a megdicsőülés hegyére is felvitte a kiválasztottakat, a Gecsemáné kertjében is kérte: imádkozzanak vele együtt. Egyértelműen kimondható, hogy Isten elkötelezte magát arra vonatkozólag, hogy mindig, minden időben, kiválasszon egyeseket a vele való közösségre, hogy miért fontos ez neki, ezt csak a szeretet értetheti meg velünk; az, amit Jézus mondott a vőlegényről és az ő menyasszonyáról, amit a próféták által hirdetett meg Isten, mikor a féltő szeretetről beszélt.

A Heidelbergi Káté így vall az anyaszentegyházról:

54. kérdés: „Mit hiszel a közönséges keresztyén Anyaszentegyházról?”

Felelet: *Hogy Istennek Fia az egész emberi nemzetségből Szentlelke és Igéje által, az igazi hitnek egységében magának az örökéletre kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe a világ kezdetétől fogva annak végéig. Azt oltalmazza és fenntartja. És hogy annak én is élő tagja vagyok és örökké az is maradok.*<sup>23</sup>

Érdemes figyelni Viktor János teológiai éleslítésére, amely tájékozódási pontunk lehet a mai kor kihívásával szemben is, mikor értelmeznünk kell az egy egyház fogalmát, a szekták és más vallások kérdését.

„Nyilvánvaló, hogy az az egyház, amelyről a Káté beszél, csak „egy” lehet. Ha Isten Fia ugyanazon Szentlelke és Igéje által hív létre magának és tart meg az idők minden viszontagsága közepette egy kiválasztott gyülekezetet, akkor az nyilvánvalóan nem lehet több, hanem csak egy.”<sup>24</sup>

<sup>23</sup> Heidelbergi Káté, Kálvin János kiadó, Budapest 2008. ISBN 978 963 558 059 0 54. oldal

<sup>24</sup> <http://docplayer.hu/287423-A-heidelbergi-kate-1-85-kerdes-feleletenek-magyarazata.html> 123. oldal

Összefoglalva és természetesen szem előtt tartva a kálvini tanítást, érdemes figyelni arra, hogy a mi Istenünknek egy egyháza van, ahol az Ő Lelke és Igéje életet formáló, közösségeket teremtő hatalomként megjelenhet és állandó jelenléte által építheti, formálhatja az övéit. Ez egy oda-vissza történő „kommunikáció” által valósul meg, ahol Isten szólhat és azt őt hallgatók válaszolnak szóban és tettekben egyaránt.

Az újkori egyháznak ebben valóban paradigmát kell váltania, hogy ne csak a statikus egyházi struktúrák keretein belül éljen, hanem élő kövekként egymásra épülve hirdessék annak az Istennek feladát, amelyik el és kihívta őt az életre. Így válik értelmezhetővé a paradigmaváltás a misszióban, amely XXI. századi módon hirdeti az örökkévaló üzeneteket a mai kor emberének életéről és a mai kor Istenéről.

Végül hadd idézzem David J. Bosch könyvéből azt a megoldást, ami talán a mai kor legtöbb teológusa által elfogadható tézis. A szerző az időszerű missziológia kérdéskörén belül a hívők és az egyház kettős megbízatásáról beszél. Ezt a kettős megbízatást abban az értelemben használja, hogy az evangelizálás és a társadalmi felelősségvállalás viszonya, hogy valósuljon meg a jelenkor egyházának életében:

„Meg vagyok győződve arról, hogy ha az egyház legfőbb hivatása gyakorlásához visszatérve hirdetné az evangéliumot, és az embereket Krisztushoz térítené, sokkal nagyobb hatást gyakorolna az emberek társadalmi, erkölcsi és pszichológiai szükségleteire, mint bármilyen más módon. A történelem legnagyobb társadalmi mozgalmi közül nem egy jött létre annak eredményeként, hogy egyes emberek megtértek Krisztushoz. Ezek szerint az evangelizálás úgy viszonyul a társadalmi felelősségvállaláshoz, mint a mag a gyümölcshöz.”<sup>25</sup>

Isten elkötelezte önmagát ehhez a teremtett világhoz, az ő kijelentett Igéjéhez, képmásához az emberhez, hogy közösségben éljenek egymással Isten dicsőségére és a másik örömére. Élünk és szolgál-

<sup>25</sup> David J. Bosch: Paradigmaváltások a misszió teológiájában, Harmat Kiadó és Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet, Budapest 2005. ISBN 963 9564 35 4. 372. Oldal

junk ennek erejével és örömeivel építsük ez által Isten országát és igazságát, az Ő egyházát, hogy életünk legyen és bővítködhessünk általa.

### Felhasznált irodalom:

1. CLAUS Westermann: Az Ószövetség teológiájának vázlata, a Budapesti Református Teológia Akadémia, Budapest 1993, ISBN 963 04 3013 4
2. DAVID J. Bosch: Paradigmaváltások a misszió teológiájában, Harmat Kiadó és Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet, Budapest 2005. ISBN 963 9564 35 4
3. GLEASON L. Archer: Az Ószövetségi bevezetés vizsgálata, KIA, Budapest 2001 ISBN 963 86148 5 4
4. HANS Küng: Credo, KÓDEX nyomda Győr 1997. ISBN 963 550 204 4
5. Heidelbergi Káté, Kálvin János kiadó, Budapest 2008. ISBN 978 963 558 059 0
6. J. ALBERTO Soggin: Bevezetés az Ószövetségbe, Kálvin Kiadó, Budapest 1999. ISBN 963 300 771 2
7. LEON Morris: Az újszövetség teológiája, KIA, Budapest 2001. ISBN 963 86148 1 1
8. LEONHARD Goppelt: Az újszövetség teológiája, Református Zsinati Iroda, Budapest 1992.
9. LÉVAI, Attila. A Felvidéken használt református káték 1920-tól napjainkig. Református Szemle. Évf. 107. sz. 2 (2014), p. 147-158. ISSN 0254-4458.
10. LÉVAI Attila: Három tételben a reformációról. Kálvinista Szemle. roč. LXXXII., č. 10. (2011)
11. LÉVAI Attila: Újrakezdés Istennel. Kálvinista Szemle. Évf. 85. sz. 9 (2014), p. [1]. ISSN 1335-7298.
12. SOMOGYI Alfréd: Nincs emberem, de van Istenem!. In: A helyén mondott ige: a Pozsonyi Református Egyházmegye lekipásztorainak igehirdetései 2014. Nagymegyer: Pozsonyi Református Egyházmegye, 2014. ISBN 978-80-971826-9-4
13. SZENT Biblia, Magyar Bibliatársulat, Budapest 2011. ISBN 978 963 300 897 3
14. TÖRÖK István: Etika Kolozsvár, 1997

Internetes források:

15. <http://docplayer.hu/287423-A-heidelbergi-kate-1-85-kerdes-feleletenek-magyarazata.html>
16. <http://reformacio2017.hu/rolunk/>
17. <http://reformatus.hu/mutat/14637/>

Vámos Béla:

## A család jelentősége a felnőtté válás folyamatában

### 1. A család fogalma és funkciói

*„A lehető legmesszebbmenő védelem és támogatás illeti meg a családot, a társadalom természetes és alapvető csoportos egységét, különösen azért, mert biztosítja annak fennmaradását, és gondozza és neveli a magukról gondoskodni nem tudó gyermekeket”<sup>1</sup>.*

A család rokonsági kötelékeken alapuló olyan kiscsoport, melyben a családtagok egymással való viszonyában sajátos kapcsolati rendszer, lelkiség és egymásra utaltság jelenik meg. Egy mikrokozmosz, a maga belső rendszerével, múltjával és jelenével, amelyben rokonságra épülő társas viszonyok uralkodnak, s amelyben a családtagok akarva-akaratlanul is egyfajta magatartási formát öltenek magukra, s ahol a benne lévők egymásért kölcsönös felelősséggel tartoznak és állandóan hatnak egymásra. A családot érzelmi kötődések sorozata tartja egyben azon túl, hogy tagjai vérségi, jogi kapcsolatban vannak egymással. A fent felsoroltak nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekek maguk is képesek legyenek-e ebben a közegben családi életre nevelődni vagy alkalmatlanná válnak rá.

Ernest W. Burgess meglátásában a család alapeleme az az interakció, mely nélkül megszűnik a család. Ő a család működésében a hangsúlyt a családtagok társadalmilag és érzelmileg betöltött szerepén túl a kölcsönös viszonyokban látja, melyen túl fontos, hogy mindez hol és milyen környezetben zajlik. Talcott Parsons mindezt azzal az új elemmel toldja meg, hogy a családon belüli kapcsolatokra nagy hatással vannak az egyes családtagok személyiségjegyei. Mind-ebből az következik, hogy a család akkor tudja betölteni a társadalomban való szerepét és akkor tudja biztosítani egy egész társadalom

<sup>1</sup> Kissné Geosits Beatrix – Teleki Béla: Családi életre nevelés. Korda Kiadó, Kecskemét, 2005, 11.p.